

Sygn. akt VII U 1305/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2024 r.

**Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i (...)**

w składzie:

Przewodniczący Sędzia SO Renata Gąsior

Protokolant sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 lutego 2024 r. w W.

sprawy M. K. (1)

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do emerytury rolniczej

na skutek odwołania M. K. (1)

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 15 listopada 2022 r. znak: (...)(...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 15 listopada 2022 r. znak: (...)(...) w ten sposób, że przyznaje Pani M. K. (1) prawo do emerytury rolniczej od 1 lipca 2023 roku,
2. nie obciąża Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego kosztami zastępstwa procesowego odwołującej,
3. stwierdza, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu ostatniej istotnej okoliczności koniecznej do przyznania prawa do świadczenia.

Sędzia SO Renata Gąsior

UZASADNIENIE

M. K. (1) w dniu 16 grudnia 2022 r. (data nadania na pocztę) wniosła odwołanie od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 15 listopada 2022 r. znak (...)(...), w której odmówiono jej prawa do emerytury rolniczej. W uzasadnieniu odwołania wskazała, że decyzja ta jest dla niej krzywdząca, ponieważ jej rodzice odprowadzali składki ubezpieczeniowe, czego dowodem ma być wielokrotny pobyt jej ojca w szpitalu. W związku z czym M. K. (1) musiała pomagać matce w gospodarstwie rolnym. Ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie jej emerytury rolniczej (odwołanie z 13 grudnia 2022 r. k.3-5 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie sporządzonej 17 stycznia 2023 r. **organ rentowy** wniósł o oddalenie odwołania w całości. W uzasadnieniu stanowiska wskazano, że odwołująca nie posiada wymaganego okresu rolniczego ubezpieczenia emerytalno-rentowego w wymiarze 25 lat - stosownie do treści art. 19 ust. 1 w zw. z art. 20 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U z 2022 r. poz. 933 ze zm.).

Organ rentowy powołując się na powyższe przepisy wskazał, że emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny;
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20.

Do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2, ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.,
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Ustęp 2 stanowi, że okresów, o których mowa w ust. 1, nie zalicza się do okresów ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów. W myśl ust. 3 przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. W dalszej części organ rentowy zaznaczył, że na dzień wydania przedmiotowej decyzji odwołująca posiadała ubezpieczenie emerytalno-rentowe w wymiarze 21 lat, 9 miesięcy i 16 dni. Organ zaznaczył, że różnica między obecnie uwzględnionym okresem ubezpieczenia, a wynikającym z poprzednio wydanej decyzji wynikała z faktu uwzględnienia bieżącego okresu podlegania ubezpieczeniu rolniczemu. A okres ten obejmuje:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 kwietnia 2002 r. do 15.11.2022 r. - do dnia wydania decyzji (20 lat, 7 miesięcy i 15 dni); (k. 83, 98, 99 a.r.).
- 2) pracy w gospodarstwie rolnym rodziców po 16 roku życia od 30 kwietnia 1976 r. do 30 czerwca 1977 r. (1 rok, 2 miesiące i 1 dzień); (k. 98, 99 a.r.).

Organ rentowy zaznaczył, że nie został zaliczony okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców ubezpieczonej od 1 lipca 1977 r. do 26 lipca 1978 r. i od 1 maja 1981 r. do 31 grudnia 1982 r., ponieważ brak jest dowodów potwierdzających fakt, że w tym okresie rodzice odwołującej podlegali ubezpieczeniu rolniczemu i opłacali składki na Fundusz Emerytalny (...) oraz że odwołująca była zameldowana w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 maja 1981 r. do 31 grudnia 1982 r.

Następnie powołano się na przepis art. 37 i art. 39 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin oraz § 29 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 1977 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin w zw. z art. 42 ww. ustawy od 1 lipca 1977 r. został utworzony Fundusz Emerytalny (...) ze składek opłaconych przez rolników oraz z dotacji budżetu Państwa. Organ rentowy wskazał, że w ewidencji emerytalno-rentowej brak jest danych dotyczących rodziców odwołującej, a okoliczność posiadania w spornym okresie gospodarstwa rolnego nie stanowi dowodu, że rodzice odwołującej prowadzili gospodarstwo rolne, podlegali ubezpieczeniu rolniczemu i opłacali składki. Rozpoznając wniosek organ rentowy wziął również pod uwagę dokumenty przedłożone do poprzedniego wniosku, tj. zaświadczenia wydane przez Urzędu Miasta i Gminy w B. z dnia 21 września 2021 r., Prezydenta Miasta O. z dnia 3 listopada 2021 r., oraz (...) S.A. z dnia 3 września 2021 r. Organ rentowy wskazał, że zgodnie z ww. zaświadczeniami odwołująca była zameldowana u rodziców do 13 lipca 1978 r., a następnie od 13 lipca 1978 r. w O. i od 18 września 1981 r. w W.. Z dniem 27 lipca 1978 r. podjęła zaś pracę zawodową jako konduktor w (...), którą kontynuowała do 30 kwietnia 1981 r. W ocenie organu rentowego z uwagi na powyższe mało wiarygodnym jest, aby odwołująca mieszkając w O. i pracując w W. jako konduktor na stacji PKP mogła jednocześnie pracować w gospodarstwie rolnym rodziców położonym w miejscowości D. gmina B. oddalonym od W. ok. 150 km.

Dlatego też organ rentowy nie uwzględnił oświadczenia odwołującej o pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 29 kwietnia 1976 r. do 26 lipca 1978 r. i od 1 maja 1981 r. do 31 grudnia 1982 r. oraz zeznań świadków złożonych na powyższą okoliczność. Organ rentowy wskazuje ponadto, że zaliczenie okresu pracy w gospodarstwie rolnym od 1

lipca 1977 r. do 26 lipca 1978 r. i od 1 maja 1981 r. do 31 grudnia 1982 r. i uwzględnienie roszczenia nie spowoduje, że odwołującej będzie legitymowała się 25 latami rolniczego ubezpieczenia emerytalno-rentowego. Staż ubezpieczenia będzie wynosił 24 lat, 6 miesięcy i 12 dni. Mając powyższe na względzie organ rentowy w niósł o oddalenie odwołania (odpowiedź na odwołanie k. 3-8 a.s. o sygn. VII U 338/23).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. K. (1) (z domu Z.), urodzona (...), ukończyła naukę w (...) Szkole Rolniczej w B. w zawodzie rolnika w dniu 24 czerwca 1978 r. (świadczenie ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej z dnia 24 czerwca 1978 r., k. 28 a.r.). Pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu 16-tego roku życia w okresie od dnia 30 kwietnia 1976 r. do dnia 30 czerwca 1977 r. Była zameldowana na pobyt stały pod adresem D. nr 14 gmina B. od urodzenia do dnia 13 lipca 1978 r. (zaświadczenie z dnia 21 września 2021 r., k. 26 a.r.). Natomiast w okresie od dnia 13 lipca 1978 r. do dnia 19 sierpnia 1981 r. była zameldowana przy ul. (...) w O. (zaświadczenie z rejestru PESEL, k. 27 a.r.).

Rodzice M. K. (2) i D. Z., w okresie od 1948 r. do 29 maja 1989 r. posiadali gospodarstwo rolne o powierzchni 13,10 ha położone w D. w gminie B., które zostało przekazane ostatecznie na Skarb Państwa (pismo Urzędu Miasta i Gminy B. z 29 września 2022 r. k.94 a.r.).

M. K. (1) była zatrudniona:

- od dnia 27 lipca 1978 r. do dnia 30 kwietnia 1981 r. w (...) w pełnym wymiarze czasu pracy (zaświadczenie z dnia 3 września 2021 r., zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 3 września 2021 r. oraz świadectwo pracy z dnia 15 maja 1981 r., k. 32-36 a.r.);

- od dnia 1 lutego 1984 r. do dnia 10 maja 1993 r. w Dzielnicowym Przedszkolu Nr (...) w W. w pełnym wymiarze czasu pracy (świadectwo pracy z dnia 10 maja 1993 r., k. 37-38 a.r.).

Jednocześnie ubezpieczona prowadziła działalność gospodarczą w okresach od dnia 10 listopada 1991 r. do dnia 27 maja 1992 r. oraz od dnia 12 czerwca 1994 r. do dnia 31 marca 2002 r., w związku z czym opłacała składki na ubezpieczenia społeczne (pismo z dnia 25 kwietnia 2002 r., k. 39 a.r.).

W okresie od dnia 10 czerwca 1993 r. do dnia 31 maja 1994 r. była zarejestrowana w Rejonowym Urzędzie Pracy jako osoba bezrobotna z prawem do zasiłku (zaświadczenie nr (...) z dnia 23 maja 1994 r., k. 40 a.r.).

Odwołująca ubezpieczeniu społecznemu rolników podlega od dnia 1 kwietnia 2002 r. w związku z prowadzeniem gospodarstwa rolnego o powierzchni przeliczeniowej 7,6472 ha (zaświadczenie organu rentowego z dnia 16 listopada 2021 r. i karta ewidencyjna płatnika na dzień 16 listopada 2021 r., k. 9 i 22 a.r.).

Odwołująca w gospodarstwie rodziców mieszkała wraz z siostrami. Gospodarstwo było odziedziczone po dziadkach ubezpieczonej. W gospodarstwie były m.in. krowy, konie, były również świny i drób. Jednak zwierzęta nie były na sprzedaż, były jedynie na użytek gospodarstwa, sprzedawano mleko. W gospodarstwie nie było żadnych maszyn, rodzice odwołującej się uprawiali zboże i ziemniaki. Ubezpieczona uczęszczała do szkoły, która była oddalona o 5 km od gospodarstwa, drogę do szkoły pokonywała pieszo. W szkole była od rana do około godziny 13-14. Połowę gospodarstwa rolnego stanowiły łąki, a na drugiej połowie było siane żyto, był kawałek owsa i głównie ziemniaki. W okresie od 1976 roku w gospodarstwie mieszkali już tylko rodzice i dwie z sióstr, w tym odwołująca. Jedna z sióstr - W. wyjechała z gospodarstwa około 1972 r. Kiedy z gospodarstwa wyprowadziła się siostra odwołującej S. W., w gospodarstwie została z rodzicami tylko ubezpieczona. M. K. (3) pomagała rodzicom w prowadzeniu gospodarstwa. Odwołująca zajmowała się dwa razy dziennie dojeniem krów - rano przed szkołą oraz wieczorem, pomagała przy sezonowych robotach polowych typu sadzenie, kopanie i przy żniwach. Prace wykonywane przez odwołującą po powrocie ze szkoły zależały od pory roku. Podczas wykopków, żniw czy sianokosów odwołująca często nie chodziła do szkoły, ponieważ prace były w gospodarstwie odwołującej się i u sąsiadów. Kilka osób pracowało u jednej osoby, potem u kolejnej. Okres wykopków trwał 2-3 tygodnie. Podczas kręcenia torfu sąsiedzi również pomagali sobie

wzajemnie. Sianokosy na gospodarstwie były pierwsze w czerwcu, potem były w lipcu i trzecie na jesieni - zależało wszystko od pogody. W okresie zimowym zajmowano się głównie oporządzaniem zwierząt w gospodarstwie, tzn. trzeba było zwierzęta wydoić, nakarmić i zrobić u nich porządek. Trzy razy w tygodniu przywoziło się siano dla zwierząt. W gospodarstwie rodziców odwołującej było około 8-12 krów. Matka odwołującej chorowała na serce i nie była w stanie wykonywać ciężkich prac rolnych, ojciec odwołującej zajmował się w gospodarstwie orką, koszeniem, wszystkimi ciężkimi pracami, przygotowywał drewno na opał na zimę. Ojciec ubezpieczonej zachorował w 1981 roku na nowotwór i od tego czasu ubezpieczona zajmowała się gospodarstwem. Po śmierci ojca w 1983 roku odwołująca przejęła całkowicie opiekę nad gospodarstwem i wykonywała większość ciężkich pracy, które wcześniej wykonywał jej ojciec. W gospodarstwie nie było na stałe innej osoby, która mogłaby pomagać w pracach odwołującej. Większość prac ubezpieczona wykonywała sama. W części cięższych prac pomagali jej sąsiedzi. Rodzice ubezpieczonej utrzymywali się z prowadzonego gospodarstwa, sprzedawali głównie mleko, zboże i ziemniaki. Podatek gruntowy opłacało się u sołtysa i do tego była doliczana składka na KRUS. Składka była opłacana co kwartał.

Ubezpieczona do 1978 roku mieszkała nieprzerwanie w domu rodzinnym. W latach 1977-1978 tylko ona mieszkała w domu z rodzicami. Od około 1985 roku mieszkała w W.. Odwołująca, aby rozpocząć naukę i pracę wymagane było, aby miała zameldowanie w okolicach W.. Uzyskała meldunek w O., jednak faktycznie przez ten okres mieszkała w W. na G.. W 1981 r. ubezpieczona wróciła do domu rodziców z uwagi na chorobę ojca. Ubezpieczona nie zmieniła meldunku, ponieważ nie wiedziała jak długo będzie przebywać u swoich rodziców. Zwolniła się z pracy, żeby pomóc rodzicom, ponieważ stan zdrowia jej ojca był bardzo ciężki i wymagał on opieki oraz potrzebna była pomoc na gospodarstwie. Po śmierci ojca w 1983 r. ubezpieczona wyjechała z gospodarstwa. Gospodarstwo rodziców zostało przejęte przez gminę w związku z zadłużeniem. Mimo długów składki na KRUS były przez rodziców płacone. W 2001 roku ubezpieczona kupiła gospodarstwo koło P. 23 ha, i do tej pory prowadzi to gospodarstwo (zeznania świadka S. W. k.53-55 a.s., zeznania świadka T. J. k. 56-57 a.s., zeznania ubezpieczonej k.57-60 a.s.).

Pierwszym wnioskiem o emeryturę rolniczą odwołująca złożyła w dniu 16 listopada 2021 r. Na podstawie decyzji z dnia 26 listopada 2021 r. znak: (...) -2/15 organ rentowy odmówił prawa do emerytury rolniczej w związku z brakiem wymaganych 25 lat rolniczego ubezpieczenia emerytalno-rentowego. Wyrokiem z dnia 9 czerwca 2022 r. sygn. akt: VII U 100/22 Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie od niniejszej decyzji (decyzja z dnia 26 listopada 2021 r. k.52 a.r., postanowienie o sprostowaniu oczywistej omyłki pisarskiej k. 53 a.r., wyrok Sądu z dnia 9 czerwca 2022 r. k. 77 a.r.). W dniu 11 października 2022 r. odwołująca złożyła kolejny wniosek o emeryturę rolniczą (wniosek o emeryturę rolniczą z dnia 11 października 2022r k.79 a.r.).

We wniosku wskazała, że jest właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 23,69 ha fiz., oraz że jest uprawniona do emerytury z ZUS. W kwestionariusz dotyczącym okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników oraz okresów podlegających zaliczeniu do tego ubezpieczenia odwołująca odniosła się do okresów ubezpieczenia społecznego jakie wskazała w poprzednio złożonym kwestionariuszu (k. 8 a.r., k. 82 a.r.). W kwestionariuszu tym wskazała następujące okresy pracy i ubezpieczenia:

- 1) od 29 kwietnia 1976 r. do 26 lipca 1978 r. - praca w gospodarstwie rolnym rodziców;
- 2) od 27 lipca 1978 r. do 30 kwietnia 1981 r. - praca zawodowa;
- 3) od 1 maja 1981 r. do 31 grudnia 1982 r. - praca w gospodarstwie rolnym rodziców;
- 4) od 1 lutego 1984 r. do 10 maja 1993 r. - praca w zawodowa;
- 5) od 10 listopada 1991 do 27 maja 1992 r. - działalność gospodarcza;
- 6) od 10 czerwca 1993 r. do 31 maja 1994 r.- zasiłek dla bezrobotnych
- 7) od 12 czerwca 1994 r. do 31 marca 2002 r.- działalność gospodarcza;

8) od 1 kwietnia 2002 r. do nadal - praca we własnym gospodarstwie rolnym.

Dodatkowo odwołująca przedłożyła zaświadczenie wydane przez Urząd Miasta i Gminy w B. z dnia 29 września 2022 r. informujące, że jej rodzice D. i K. Z. posiadali gospodarstwo rolne w miejscowości D. gmina B. o pow. 13.10 ha od 1948 r. do 29 maja 1989 r., które przekazali na Skarb Państwa oraz że brak jest dokumentów o wysokości podatku rolnego i składek ubezpieczeniowych za lata 1976-1983 (k. 94 a.r.).

Po rozpatrzeniu wniosku organ rentowy wydał decyzję z dnia 15 listopada 2022 r., na podstawie której odmówił prawa do emerytury rolniczej z uwagi na brak wymaganego okresu rolniczego ubezpieczenia emerytalno-rentowego w wymiarze 25 lat - stosownie do treści art. 19 ust. 1 w zw. z art. 20 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U z 2022 r. poz. 933 ze zm.). W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczona udokumentowała okres 21 lat, 9 miesięcy i 16 dni podlegania ubezpieczeniom społecznym rolników. Organ wskazał, że w związku z prowadzonymi wyjaśnieniami z Urzędem Miasta i Gminy w B. do świadczenia nie została zaliczona praca w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 lipca 1977 r. do 26 lipca 1978 r., ponieważ nie były w tym czasie opłacane składki przez rodziców ubezpieczonej oraz okres od 1 maja 1981 r. do 31 grudnia 1982 r. z uwagi na brak meldunku oraz brak opłacania składek przez rodziców (decyzja z dnia 15 listopada 2022 r. k.100 a.r.).

Odwołująca wniosła odwołanie od przedmiotowej decyzji inicjując niniejsze postępowanie (odwołanie z dnia 13 grudnia 2022 r. k. 3-5 a.s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego w aktach sprawy, w tym w aktach rentowych, a także w oparciu o zeznania odwołującej, zeznania świadków S. W. i T. J. złożone w toku postępowania sądowego. Sąd uznał, że ww. dokumenty nie były kwestionowane przez strony procesu i stanowiły wiarygodne dowody, na podstawie których ustalono kwestie dotyczące życia osobistego oraz zawodowego ubezpieczonej. Dodatkowo Sąd nadał przymiot wiarygodności zeznaniom odwołującej oraz świadków przesłuchanych w sprawie, ponieważ były zbieżne ze sobą i z rzeczowym materiałem dowodowym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej okazało się zasadne.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2022 r. poz. 933 t.j.), emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny; wiek emerytalny kobiety wynosi 60 lat, a mężczyzny 65 lat;
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20.

W myśl art. 20 ust. powołanej ustawy, do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Przy czym według art. 20 ust. 3 ustawy, przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu rolników ubezpieczenie społeczne rolników indywidualnych, zwane dalej „ubezpieczeniem”, obejmuje rolników prowadzących gospodarstwa rolne. Ubezpieczenie obejmuje również domowników pracujących w gospodarstwie rolnym (art. 1 ust. 2).

Według art. 2 tej ustawy, przez użyte w ustawie określenie:

1) rolnik - rozumie się osobę:

a) prowadzącą gospodarstwo rolne lub dział specjalny samodzielnie albo w charakterze współwłaściciela (współposiadacza) na gruntach stanowiących jej własność lub będących w jej posiadaniu,

b) małżonka rolnika,

2) domownicy - rozumie się członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania,

3) ubezpieczony - rozumie się rolnika oraz domowników,

4) gospodarstwo rolne - rozumie się będące własnością lub znajdujące się w posiadaniu tej samej osoby nieruchomości rolne, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą, obejmującą grunty rolne i leśne wraz z budynkami, urządzeniami i inwentarzem oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa, gdy powierzchnia użytków rolnych tego gospodarstwa przekracza 1 ha.

Organ rentowy nie zaliczył ubezpieczonej okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 lipca 1977 r. do 26 lipca 1978 r., ponieważ uznał, że w tym okresie nie były opłacane składki przez rodziców ubezpieczonej oraz okresu od 1 maja 1981 r. do 31 grudnia 1982 r. z uwagi na brak meldunku oraz brak opłacania składek przez rodziców na FUS. Sąd ocenił stanowisko organu rentowego jako niezasadne. W niniejszej sprawie organ rentowy wydał decyzję odmawiającą prawa do świadczenia w postaci emerytury rolniczej uznając, że ubezpieczona nie spełnia wymogów niezbędnych do uzyskania emerytury rolniczej, w szczególności chodziło o niespełnienie przez ubezpieczoną jednego z podstawowych warunków do przyznania świadczenia tj. podleganie przez M. K. (1) ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat. Okresu tego ubezpieczona nie miała spełnionego na datę wydania decyzji. Po wniesieniu odwołania od decyzji, w toku postępowania, ubezpieczona wniosła o przesłuchanie świadków na okoliczność, wskazując, że wkrótce będzie spełniać warunki w szczególności po doliczeniu okresu pracy w gospodarstwie rolnym jej rodziców. Z uwagi na okres trwania przedmiotowego postępowania i wpływ czasu oraz okoliczność dalszego trwania ubezpieczenia M. K. (1) - która przez cały czas jest rolnikiem i opłacała składki ubezpieczenia rolniczego, sąd uznał, że mimo iż na datę wydania decyzji ubezpieczona nie spełniała wymogu i w dacie wydania decyzji tj. 15 listopada 2022 r. nie mogła ona być pozytywna, to ze względu na zasadę ekonomiki procesowej sąd przeprowadził postępowanie dowodowe, w toku którego wykazano, że odwołująca będąc osobą małoletnią i później pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców jako domownik.

Zatem, Sąd miał na względzie, że na dzień wydania decyzji odwołująca nie spełniała wymogu posiadania 25 lat okresu ubezpieczenia rolniczego, jednak biorąc pod uwagę, że postępowanie dowodowe, w szczególności zeznania świadków i ubezpieczonej, potwierdziło, że ubezpieczona faktycznie pracowała jako domownik w gospodarstwie, to okresy te należy doliczyć do okresu ubezpieczenia rolniczego i w konsekwencji te okresy przy ich doliczeniu i dalszych okresów pracy odwołującej jako rolnika, pozwalają na ustalenie, że w dacie 1 lipca 2023 r. spełniała wszystkie wymogi do przyznania emerytury rolniczej.

Należy zauważyć, że w przedmiotowej sprawie świadkowie rzetelnie i niemalże jednakowo - za wyjątkiem niczego nie zmieniających szczegółów - opisali czynności wykonywane przez ubezpieczoną w gospodarstwie rolnym rodziców, a także wskazali, że jej rola była znacząca w prowadzeniu tego gospodarstwa z uwagi na ilość prac w nim wykonywanych. Praca samych tylko rodziców ubezpieczonej, którzy - szczególnie ojciec - byli mocno schorowani nie była wystarczająca

do utrzymania gospodarstwa. Wskazuje na to choćby fakt, że każdego dnia ręcznie, rano i wieczorem, trzeba było wydoić kilka, a okresowo może nawet kilkanaście krów, a oprócz tego wykonać szereg prac związanych z obrządkiem, w tym karmieniem zwierząt. Oprócz tego były wykonywane prace polowe, które były prowadzone niemal przez cały rok, za wyjątkiem okresu zimowego. Do wykonywania tych prac - biorąc pod uwagę obszar gospodarstwa i ilość zadań - musieli być angażowani domownicy, tym bardziej że w owym czasie nie było sprzętu zmechanizowanego. Prace polowe były prowadzone przy pomocy konia, a zatem wymagały i więcej czasu, i więcej sił. Rodzice ubezpieczonej z całą pewnością, biorąc pod uwagę wskazane okoliczności, nie byli w stanie prac tych wykonywać samodzielnie. Oczywiście, nie można nie wspomnieć, że ubezpieczona miała pięcioro rodzeństwa, niemniej jednak istotne jest, że w okresie spornym siostry mieszkały i pracowały poza gospodarstwem. Z uwagi na wielkość gospodarstwa i brak mechanizacji rolnictwa w tamtym czasie, a także ilość czynności, które trzeba było wykonać w polu, czy przy inwentarzu, ubezpieczona z całą pewnością musiała pracować stale, tym bardziej że mieszkała w gospodarstwie, jej zaangażowanie w naukę, a potem w pracę zawodową to było kilka godzin dziennie, a poza tym była już na tyle silna, że mogła uczestniczyć w pracach, o których była mowa.

Jak wskazuje się w orzecznictwie okres prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia przed dniem 1 stycznia 1983 r. podlega zaliczeniu do okresu ubezpieczenia wymaganego do nabycia prawa do emerytury rolniczej, jeżeli nie został zaliczony do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów, choćby w tym okresie rolnik równocześnie był zatrudniony na podstawie stosunku pracy (art. 20 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 933 z późn. zm.).” (Wyrok SN z 7.12.2021 r., III USKP 91/21, OSNP 2023, nr 1, poz. 10.). Na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników zaliczeniu do okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu będącego przesłanką prawa do emerytury w myśl art. 19 ust. 1 pkt 2 tej ustawy podlegają realizowane przed dniem 1 stycznia 1983 r., także równoległe z okresami zatrudnienia poza rolnictwem, okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego oraz okresy pracy w takim gospodarstwie po ukończeniu 16-tego roku życia, z tym tylko zastrzeżeniem, że nie zalicza się ich do okresów ubezpieczenia, jeżeli to one (a nie równoległe z nimi realizowane okresy zatrudnienia poza rolnictwem) zostały zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów (art. 20 ust. 2 ustawy). Uwzględnienie okresów pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16-tego roku życia jest przy tym możliwe wówczas, gdy była ona rzeczywiście wykonywana oraz miała stały charakter i była niezbędna dla funkcjonowania gospodarstwa, co oznacza, że nie musi być, jak w przypadku pracy, o której mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3 u.e.r.f.u.s., wykonywana w wymiarze co najmniej połowy etatu, to jest przez nie mniej niż 4 godziny (por. art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a tej ustawy)(Wyrok SN z 9.11.2022 r., I (...) 129/21, LEX nr 3522535.).

Uwzględniając wskazane okoliczności, Sąd przyjął, że ubezpieczona pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców jako domownik po ukończeniu 16-tego roku życia, a więc od 1 lipca 1977 r. do 26 lipca 1978 r. i od 1 maja 1981 r. do 31 grudnia 1982 r. i podlegała w tym okresie ubezpieczeniu rolniczemu, okres ten powinien zostać uwzględniony przy ustalaniu prawa do emerytury rolniczej.

Mając powyższe na względzie Sąd w punkcie pierwszym zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującej się prawo do emerytury rolniczej od 1 lipca 2023 r. Sąd w toku postępowania otrzymał z KRUS informację, że przy doliczeniu spornych okresów prawo do emerytury rolniczej przysługiwałoby odwołującej od 3 maja 2023 r., jednak Sąd nie mógł przyznać świadczenia od tej daty, ponieważ odwołująca sama wnosiła o przyznanie jej emerytury od 1 lipca 2023 r. Z tego względu, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji, przyznając świadczenie od dnia, od którego wnioskowano o jego przyznanie.

Niemniej jednak z uwagi na okoliczność, że decyzja na dzień jej wydania była prawidłowa, Sąd doszedł do przekonania, że brak jest podstaw do obciążania organu rentowego kosztami postępowania, dlatego też w punkcie drugim wyroku nie obciążył Prezesa KRUS kosztami zastępstwa procesowego odwołującej i w punkcie trzecim stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu ostatniej istotnej okoliczności koniecznej do przyznania prawa do świadczenia.

Sędzia SO Renata Gąsior